

تأثیر حضرت مریم (س) در

عرفان اسلامی

معظم تقی آبادی

سرشناسه	:	تقی آبادی، معظم، ۱۳۵۴ -
عنوان و نام پدیدآور	:	تأثیر حضرت مریم (س) در عرفان اسلامی / معظم تقی آبادی.
مشخصات نشر	:	نیشابور: مشق نیکو، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	:	۱۵۰ ص.
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	مریم مقدس -- تفاسیر اسلامی
موضوع	:	Mary, Blessed Virgin, Saint -- Islamic interpretations
موضوع	:	مریم مقدس در قرآن
موضوع	:	Mary, Blessed Virgin, Saint -- In the Qur'an
موضوع	:	مریم مقدس در ادبیات عرفانی
موضوع	:	Mary, Blessed Virgin, Saint -- *In sufi literature
موضوع	:	عرفان
موضوع	:	Mysticism
رده بندی کتبی	:	۱۳۵۹ ت ۷ ت ۶۶/۸۸ BP
رده بندی دیوپی	:	۲۹۷/۱۵۶
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۴۱۱۶۰۸

WWW.Mashgh-e-Nilooj
email.mashgh-e-nilooj@gmail.com

نام کتاب	:	حضرت مریم علیها السلام در عرفان اسلامی
ویراستار و تألیف	:	معظم تقی آبادی
طرح جلد و اجرا	:	الناز لطفی
صفحه آرائی	:	مریم دولت آبادی
ناشر	:	مشق نیکو
نوبت چاپ	:	اول - ۱۳۹۶
شمارگان	:	۱۰۰۰ جلد
قیمت	:	۱۰۰۰۰ تومان
لینتوگرافی، چاپ و صحافی	:	دقت ۳۳۱۲۵۰۵۲ (خط ۶)
شابک	:	۹۷۸ - ۶۰۰ - ۷۸۲۳ - ۱۹ - ۴

هرگونه کپی برداری کلی و جزئی از این مجموعه شرعاً و قانوناً مجاز نمی باشد.

مرکز بخش کتب مشق نیکو ۱۴ ۳۲ ۳۵۱ ۰۹۱۵ - ۹۱۴ ۰۹۱۵ ۶۰۰۰

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده.....	۱
فصل اول: کلیات.....	۵
حضرت عمران پدر مریم ؑ.....	۱۲
حُنه مادر مریم ؑ.....	۱۴
نسبت مریم - هارون.....	۱۶
فضایل مریم ؑ.....	۱۷
پاکدامنی و معصومیت حضرت مریم ؑ.....	۱۹
ازدواج و بارداری.....	۲۳
وفات حضرت مریم ؑ.....	۲۷
حضرت مریم ؑ و اسطوره.....	۳۰
مقایسه‌ی حضرت مریم ؑ با حضرت زهرا ؑ.....	۳۲
پرستش مریم.....	۳۵
فرقه‌ی مریمیه.....	۳۷
زنان در قلمرو شیطان.....	۳۸
مریم حوای نوین.....	۳۹
فصل دوم: حضرت مریم ؑ در آیات و روایات.....	۴۲
بخش اول.....	۴۳
سوره‌ی مریم و فضایل قرائت آن.....	۴۳
تاویل آیه‌ی کهیمص.....	۴۵
بخش دوم:.....	۴۷
حضرت مریم ؑ در آیات.....	۴۷

۴۷.....	خاندان حضرت مریم ﷺ
۵۰.....	کفالت حضرت مریم ﷺ
۵۲.....	پرورش مریم ﷺ و تربیت عالی او.....
۵۵.....	بخش سوم: آیاتی که خداوند فضائل و صفات حضرت مریم ﷺ را معرفی می کند.....
۵۵.....	اصطفاء و برگزیده بودن الهی.....
۵۷.....	عبادت حضرت مریم ﷺ.....
۵۸.....	صداقت حضرت مریم ﷺ.....
۵۹.....	صدیق و صان در لغت.....
۶۱.....	محدثه بودن حضرت مریم ﷺ.....
۶۳.....	زیبایی مریم.....
۷۳.....	روزه ی مریم.....
۷۳.....	بخش چهارم:.....
۷۳.....	جایگاه حضرت مریم ﷺ در ادعیه ی اسلام.....
۷۴.....	غسل دادن مریم.....
۷۵.....	مدت حمل.....
۷۶.....	تولد عیسی.....
۷۹.....	فصل سوم: حضرت مریم ﷺ در عرفان اسلامی.....
۸۰.....	حضرت مریم ﷺ انسان کامل.....
۸۴.....	کمال مریم ﷺ.....
۸۶.....	مریم ﷺ و ولایت.....
۹۰.....	مریم ﷺ و مقام خلافت کبری.....
۹۱.....	پاکی مریم در متون عرفانی.....
۹۷.....	پیوند روح عرفانی با مریم.....
۱۰۱.....	مریم ﷺ مجذوب سالک.....

۱۰۲.....	إرهاص و کرامات مریم ﷺ
۱۰۵.....	باقی مانده‌ی روزی مریم
۱۰۶.....	مریم و مشاهده‌ی امور غیبی.....
۱۰۹.....	تمثّل جبرئیل نزد مریم.....
۱۱۵.....	تأثیر قوه‌ی واهمه در نجوم جبرئیل.....
۱۱۶.....	روزه داری حضرت مریم ﷺ
۱۱۸.....	صمت حضرت مریم.....
۱۲۳.....	تأثیر نفوس بر کلمات.....
۱۲۷.....	کتاب شناسی.....
۱۳۸.....	فهرست مقالات.....
۱۳۹.....	فهرست نرم افزار ها.....

چکیده

انجیل و قرآن، کتب مقدس مسیحیت و اسلام هر کدام به روشی خاص و با بیانی متفاوت به معرفی حضرت مریم علیها السلام پرداخته است. برای مثال، انجیل مریم را تا حد پرستش و در مقام خدایی قرار داده است و قرآن این اعتقاد را غلو دانسته و آن را محکوم می کند. متون عرفانی به ویژه آثار ابن عربی، مولانا و عطار در عرصه‌ی عرفان اسلامی به بررسی صفات و فضایل حضرت مریم علیها السلام پرداختند و ایشان را دارای ایمانی والا، تربیتی نیکو، روحی پاک و کمالات وجودی خاص می دانند که وی را در زمره‌ی انسان های کامل و متمایز از دیگر زنان عصر خویش نموده است. قرائن و شواهد بیانگر آن است که حضرت دارای کرامات خاصی بوده اند که بارزترین آن ها سخن گفتن با ملک و تمثل آنست. همین با طهارت ظاهر و باطن و صبر و سکوت توانستند خود را برای پذیرش روح الهی آماده کنند. ملاک کمال در عرفان اسلامی مردانگی و ذکوریت نیست، بلکه شرافت و کرامت انسانی دلیل برتری و کمال است که می تواند هم مرد و هم زن را به یک نسبت به رشد و تعالی و کمال نهایی که فناء فی الله است برساند.

کلیدواژه: حضرت مریم علیها السلام، عرفان اسلامی، انسان کامل، طهارت

پیشگفتار

این جا عرصه‌ی حضور مریم است، و باران طراوت ظهور مریم باریدن دارد، این جا، عطر خوش طهارت از دامن مریم، به مشام می رسد باید وضو ساخت و تن را از پلیدی شست آن گاه به این جا آمد تا صفوف ملائک را که خیمه گاه وجودش را آذین بستند با چشم دل دید، باید دید چگونه قامت استوار نخیل بر گل و غنچه اش سر تعظیم فرود آورده است. این جا گلستان مریم است هر ورقش برگ‌ی از گل مریم.

مریم، مریم شد، از دنیا رهید. مریم، مریم شد نفسش از نفس خلق جدا شد و خداوند گن و خود مریم را خود با رزق بهشتی پرورش داد و روح خدا را میهمان داشت و این یعنی شرافت یعنی بزرگی، یعنی عرفان و عرفان همه چیز است.

مریم مریم بود از دنیا، تعلقاتش کنار کشیده بود، رها شده بود، خود را به دریای بیکران الهی سپرده بود. پینه‌ی دلش را با ایمان، یقیق، تقوا، عفت، صبر، عبادت و طهارت چنان جلا داده بود که آن را مردم عادی در خواب می دیدند او در واقعیت می دید، او عالم به علوم غیب شده بود و راجع به عالم علوی مرتبط بود او یگانه بانوی عصر خویش بود و مریم هم‌طراز سرور تمام زنان دو عالم معرفی می شود و در نهایت در بهشت همسر بهترین بنده‌ی خدا حضرت محمد مصطفی صلوات الله علیه می باشد.

نگارنده در این تحقیق بر آن است که پاسخ دهد:

۱- عرفا حضرت مریم علیها السلام را در متون عرفانی با چه ویژگی‌هایی توصیف کرده اند؟

۲- در منابع تاریخ مسیحی و منابع تاریخی و روایی اسلامی زندگی و صفات ایشان چگونه بیان شده است؟

۳- در متون عرفانی منظور از روح القدس در تمثیل مریم کیست؟

۴- تمثیل چیست؟

نسبت مریم با هارون چگونه است؟ و چه شباهاتی بین حضرت مریم علیها السلام و حضرت زهرا علیها السلام می باشد؟

حضرت مریم علیها السلام تنها زنی است که نام مبارکشان در قرآن مستقیم و بدون هیچ کنایه ای بیان شده است و مهم تر آن که سوره ای به این نام وجود دارد. شاید این دو مورد برای درک ارزش و قداست وجودی مریم کافی باشد. می توان زنانی دیگر را که به درجه رفیع سلوک عرفانی رسیده اند نام برد مانند: آسیه همسر فرعون، اما مقام حضرت مریم علیها السلام با توجه به فضائل و صفاتش که در آیات و روایات بیان شده است بسی والاتر از آسیه است و در زمره ی انسان های کامل است، حتی از نظر عرفای بزرگ مانند عطار و ابن عربی و مولوی ایشان دارای صفات انسان کامل است و روح بزرگش را فقط در مسیر رضای خدا پرورش داده است، طوری که قلبش و تمام وجودش از نور الهی لبریز گشته و خدا را با تمام رجو درک نموده تا حدی که فرشتگان بر او نازل می شدند، او با چشم دل و با احساس قلبی آن ها را می دید و حتی صدای آن ها را می شنید.

در زمینه ی عرفان و تربیت و تأثیر مریم در عرفان اسلامی به طور مجزا کتاب یا تحقیق جامعی ارائه نشده است و بیشتر مریم و عیسی با هم در تاریخ و ادبیات نمود دارند مثلاً مریم و عیسی در ادبیات، مریم و عیسی در قرآن، مریم و عیسی در انجیل، اما در این تحقیق سعی شده است که صفات حضرت مریم علیها السلام و فضایل و عرفان ایشان بررسی شود و به تاریخ و ادبیات نیز در این زمینه اشاره شده است.

برای انجام تحقیق بعد از کتب تاریخی و روایی، برای کتب عرفانی پرداخته شد مانند: فصوص الحکم، فتوحات مکیه، رساله قشیریه، کشف المحجوب، مثنوی، آثار عطار، حدیقه سنایی، شرح التعریف و....

روش گردآوری اطلاعات به شیوه ی کتابخانه ای می باشد، به همین منظور به کتابخانه های آستان قدس رضوی، کتابخانه ی دکتر شریعتی و کتابخانه ی الغدیر، کتابخانه ی مرحوم مرجان دوستی مراجعه شد. همچنین استفاده از کتابخانه ی ملی در فضای مجازی و سایت های گوناگون مانند: نورمگز، تبیان، حوزه و... نیز مورد استفاده قرار گرفت، علاوه بر آن نرم افزارهای مختلف و مرتبط با موضوع به کار گرفته شد. در بخش پا نوشت ها هم به معرفی منبع استفاده شده و هم به توضیح برخی کلمات مشکل اشاره شده است. آیات و روایات با توجه به جایگاهشان و ارتباطشان با موضوع، تکرار

شده است این تکرار دلیل بر زیاده گوئی نیست فقط در جاهای مختلف تکرار آیه کاربرد خاص خود را دارد.

این تحقیق در سه فصل تدوین شده است که فصل اول به نام و القاب، زادگاه، خانواده، تطبیق حضرت مریم علیها السلام با حضرت زهرا علیها السلام مریم و اسطوره و عقاید مسیحیت درباره ی لقاح مطهر، بکارت مادام العمر و عروج آسمانی ایشان و... پرداخته است. فصل دوم آیات و روایات مربوط به فضیلت تلاوت سوره ی مریم و اتفاقات زندگی مریم می باشد که با یک دسته بندی خاص مطالب بیان شده است. فصل سوم به بیان مسائل عرفان و ارتباط مریم با آن ها پرداخته است و در نهایت مریم به عنوان برترین زن عصر خویش و انبوی برای تمام زنان و در تمام زمان ها معرفی شده است. در نهایت نتیجه گیری مطالب و کتاب نامه ذکر شده است. در حین گردآوری مطالب و اطلاعات مشکلاتی وجود داشت از جمله: کمبود منابع فارسی به طور مجزا در ارتباط با موضوع، عدم آشنایی و تسلط نگارنده با زبان انگلیسی. به پژوهندگان طالب علم پیشنهاد می شود که چنان چه در توان دارند، مورد ترجمه ی کتب لاتین به فارسی را جبران نمایند و برای موضوع این تحقیق منابع لاتین را روان است اما متأسفانه ترجمه نشده است.

در پایان تقدیر و تشکر می شود از بزرگ مردان دینی، علم و ادب، فرهیختگان فرهنگ دوست، اساتید معزز و معظم، آقایان دکتر فرزاد جباری و ریاست محترم دانشکده ادبیات، دکتر داوود چوگانیان مدیریت محترم گروه ارشد عرفان اسلامی، دکتر محی الدین قنبری، دکتر پرویندخت مشهور و دکتر حسین سیدی که با مداخله و صمیمانه همکاری لازم را داشتند.

همچنین از کارکنان محترم کتابخانه ی آستان قدس رضوی، کتابخانه ی دکتر شریعتی، کادر زحمتکش کتابخانه ی الغدیر و عزیزانی که در کتابخانه ی مرحوم مرجان دوستی زحمت کشیدند تشکر می شود.

و من الله التوفیق